

Abant Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Abant Social Sciences

2023, 23(3): 1387-1404, doi: 10.11616/asbi.1327859

İletişim İsteksizliği Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

The Unwillingness-to-Communicate: The Study of Adaptation to Turkish, Validity and Reliability

Ahmet Tuncay ERDEM¹ , Orhan ALAV²

Geliş Tarihi (Received): 15.07.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 03.09.2023

Yayın Tarihi (Published): 30.11.2023

Öz: Bireyler zaman zaman sözlü iletişimi değersiz bulur, sözlü iletişimden uzaklaşarak kaçınır ve iletişim isteksizliği yaşarlar. Toplumları da olumsuz yönde etkileyen iletişim isteksizliği kavramına yönelik yapılan bu araştırmanın amacı, Burgoon (1976) tarafından literatüre kazandırılan İletişim İsteksizliği Ölçeği'nin Türkçe diline uyarlanarak ulusal literatüre katkı sağlanması, iletişim isteksizliği etkenlerine yönelik öneriler sunulmasıdır. Bu çerçevede araştırmanın temel sorusu; "iletişim isteksizliğinin öncül ve ardılları nelerdir ve iletişim isteksizliği ölçeği Türkçeye uyarlanabilir mi" olarak belirlenmiştir. Araştırmada Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerine (n=404) yönelik uygulama yapılmış olup elde edilen veriler SPSS 25 ve AMOS 26 programlarıyla analiz edilmiştir. Analiz sonucunda iki alt boyuttan (Yaklaşma-Kaçınma ve Ödüllendirme) ve 20 ifadeden oluşan ölçeğin Türkçeye uyarlama işlemi yapılmış, ulusal literatüre katkı sağlayan özgün bir çalışma oluşturulmuştur. Sonuç bölümünde teorik ve pratik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İletişim, İsteksizlik, İletişim isteksizliği, İletişim Fakültesi.

&

Abstract: Occasionally, individuals perceive verbal communication as worthless, avoid verbal communication, and experience a disinclination to communicate. The aim of this research dealing with the concept of communication reluctance negatively affecting societies is to contribute to the national literature by adapting the communication reluctance scale introduced to the literature by Burgo (1976) to the Turkish language and to present suggestions for the factors of communication reluctance. In this regard, the main question of the research is: It was found, "what are the precursors and successors of communication unwillingness, and can the scale of unwillingness to communicate be adapted to Turkish." As part of the research, an application was submitted to students of the Communication Faculty of Bolu Abant İzzet Baysal University (n=404). The obtained data were analyzed using SPSS 25 and AMOS 26 programs. As a result of the analysis, the scale consisting of two sub-dimensions (approach-avoidance and reward) and 20 statements were adapted into Turkish, and an original study was created, which contributed to the national literature. In the final part, theoretical and practical suggestions are given.

Keywords: Communication, Unwillingness, Unwillingness-to-Communicate, Faculty of Communication.

Atf/Cite as: Erdem, A. T., Alav, O. (2023). İletişim İsteksizliği Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 1387-1404. doi: 10.11616/asbi.1327859

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Doç. Dr., Ahmet Tuncay Erdem, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, ahmeterdem@ibu.edu.tr. (Sorumlu Yazar)

² Dr. Öğr. Gör., Orhan Alav, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, orhanalav@sdu.edu.tr.

1. Giriş

İnsanlar, sosyal varlıklar olmaları nedeniyle gruplar halinde yaşamak isterler. Gruplar ise çeşitli amaçlar doğrultusunda meydana gelmiş insan toplulukları olarak ifade edilmekle birlikte grupların birleşimi ile toplumların oluştuğu bilinmektedir. Her toplum mensubu olduğu bireylerin algı, tutum ve kişiliklerini etkileyerek bireylerin farklı davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır. Bu doğrultuda hem sosyolojik hem de psikolojik olarak bireylerin iletişim davranışları da toplumlar içerisinde zamanla değişmektedir.

Toplumunu oluşturan bireyler zaman zaman küresel iletişim yapılarına göre iletişimden kaçınarak sözlü iletişimden uzaklaşma eğilimi içerisinde olurlar ve sözlü iletişimi değersiz bularak iletişim isteksizliği yaşarlar. Özellikle COVID-19 pandemi sürecinde insanlar iletişim isteksizliği yaşayarak diğer insanlardan uzak durma eğilimi içerisinde olmuşlardır. Bu süreçte hastalık kapma riskinden dolayı hem devletler hem de toplumu oluşturan bireylerin sözlü iletişimleri engellenmiştir. Akar (2017: 77) toplumu oluşturan bireylerin yüz yüze veya teknoloji araçlarını kullanarak belirli zamanda karşılıklı etkileşime girmelerini kişilerarası iletişim olarak tanımlamıştır. İşte bu süreçte iletişim isteksizliği bireylerin kişilerarası iletişim kurmalarına neden olabilir. Diğer bir ifadeyle iletişime isteksizlik durumu onları sözsüz iletişim olan dijital medya ve dijital araçlara yönelerek sözlü iletişimden kaçınmalarına neden olmuştur. Akar ve Akar'ın (2021) belirttiği üzere sosyal medyanın da iletişim alanında bazı dezavantajları bulunmakla birlikte sosyal medyanın rahatlığı ile insanlar iletişimde yüz yüze iletişimden kaçınarak isteksizlik yaşayabilir. İletişim isteksizliği durumu her geçen gün toplumları ve bireyleri tehdit eden, bireylerin içe kapanık bir hayat yaşamalarına neden olan durum olarak günümüzde de güncelliğini koruyan bir sorun olarak belirtilebilir.

İletişim isteksizliği, sözlü veya yazılı iletişim kurmaktan kaçınma veya bunu zor bulma durumudur (Burgoon, 1976). Bu durum, kişilerarası ilişkilerde sorunlara neden olabilir, kişisel ve profesyonel hayat üzerinde olumsuz etkileri oluşturabilir. Bu doğrultuda iletişim isteksizliği kısaca, sosyal hayatta aktif rol alınmasını kısıtlayan bir davranış bozukluğu olarak da nitelendirilebilir. İnsanlarla doğru düzgün iletişim kurma gücünün çeken bireylerde bu problemin varlığından bahsedilir. Diğer yandan toplumdaki bazı bireyler yanlış anlaşılmaktan ve yargılanmaktan çekinirler. Bu çekinceler de bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini zorlaştırır. Diğer yandan bazı bireyler de etkili iletişim kurma yeteneklerini etkileyen olumsuz bir geçmiş deneyime sahip olabilirler. İletişimsizlik bireylerin düşünce ve davranışlarının toplum tarafından ya anlaşılmasınaya ya da yanlış anlaşılacak çatışmanın yaşanmasına sebep olabilir. Toplumdaki bireylerin bu gibi olumsuz davranış ve tecrübelerini anlamak, değerlendirmeler yapmak ve iletişim isteksizliğine yanıtlar aramak insanların birbirleriyle daha rahat iletişim kurmalarını sağlayacaktır.

İletişim isteksizliği kavramını ilk olarak Burgoon (1976) tarafından ortaya atılmış olup, ilgili yazar 2 boyuttan (Yaklaşma-Kaçınma ve Ödüllendirme) ve 20 sorudan oluşan İletişim İsteksizliği Ölçeği geliştirmiştir. Bu ölçek daha sonra 2009 yılında online olarak yayınlanmış olup günümüzde kısıtlı sayıda araştırılarda farklı bilim alanlarında kullanılmış olup iletişim alanında herhangi ulusal araştırmaya rastlanılmamıştır.

Araştırma kapsamında toplumdaki bireylerin gerek kişisel özelliklerinden ve gerekse geçmiş yaşamlarındaki olumsuz tecrübelerinden dolayı iletişim kurmaktan kaçınmaları ve iletişimde isteksiz davranışları durumu araştırılmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın temel problemi, toplumdaki bireylerin olumsuz düşünce ve davranışlarından dolayı zaman zaman diğer bireylerle iletişim kurmada isteksiz davranışları hatta iletişim kurmalarını ile iletişim isteksizliği yaşayan bireylerin topluma uyum sağlayamayacakları düşüncesidir. Araştırmanın amacı, Burgoon (1976) tarafından literatüre kazandırılan İletişim İsteksizliği Ölçeğini Türkçe diline uyarlamak, bu ölçeği kullanarak bireylerin iletişim isteksizliği yaşayıp yaşamadıklarını belirlemek, iletişim isteksizliğini meydana getiren faktörleri belirlemek ve iletişim isteksizliğinin giderilmesine yönelik öneriler sunmaktır. Bu doğrultuda araştırmanın temel sorusu; "iletişim isteksizliğinin öncül ve ardılları nelerdir ve iletişim isteksizliğinin ölçeği Türkçeye uyarlanabilir mi" şeklinde belirlenmiştir. Araştırma sorusunun cevaplanabilmesi için Burgoon (1976) tarafından geliştirilen İletişim İsteksizliği Ölçeğinin İngilizce formu alanında uzmanlar tarafından Türkçe diline çevrilmiştir. Daha sonra İletişim Fakültesi öğrencileri örnekleminde bir uygulama yapılmıştır. Araştırma

kapsamında İletişim Fakültesi öğrencilerinin seçilmesinin temel nedeni, bu bireylerin iletişim alanında uzmanlaşma eğitimi almaları ve iletişim alanında algılarının daha yüksek olduğu düşüncesidir. Araştırmada ulusal literatürde ele alınmayan bir konu olan ancak tüm toplumları olumsuz yönde etkileyen İletişim İsteksizliği kavramının ele alınması, bu kavramın Türkçeye uyarlanarak gelecekte araştırmacılara farklı bir alan açılması açısından önemli ve özgün olduğu düşünülmektedir.

2. İletişim İsteksizliği

İletişim isteksizliği kavramı ilk olarak Burgoon (1976) tarafından ortaya atılmış olup iletişim isteksizliği iletişim kurmakta isteksizlik yapısı, anomi, endişe, yabancılaşma, düşük özgüven algısı, içe dönüklük, suskunluk veya diğer nedenlerden dolayı iletişimden kaçınmaya yönelik küresel bir eğilimi ifade edilmektedir. Sözlü iletişimden kaçınma ve/veya sözlü iletişimi değersizleştirme yönünde kronik bir eğilimi temsil eden iletişim isteksizliği, iletişim kurmakta isteksizlik yapısını destekleyen başlıca araştırma alanları anomi, içe dönüklük, özgüven, iletişim kaygısı, suskunluk ve yabancılaşmadır. Bu kapsamda iletişim isteksizliğinin 6 bileşeninden söz edilebilir.

Anomi: Toplumsal yapıda oluşan karmaşa, toplumsal durumdaki kuralsızlık ve normsuzluk olarak ifade edilmekle birlikte ilk defa Emile Durkheim tarafından ortaya atılmış, daha sonra Talcott Parsons ve Robert King Merton tarafından geliştirilmiştir (Bayhan, 1997: 3). Anomi, “kanunsuzluk” veya “normsuzluk” anlamına gelen Yunanca “anomia” kelimesinden türetilen bir terimdir. Tipik olarak insan davranışına rehberlik eden normların, değerlerin ve kuralların belirsizleştiği veya zayıfladığı toplumdaki bir durumu veya durumları ifade eder. Sosyolojide anomi kavramı, 1897’de yayınlanan “İntihar” adlı kitabında Anomi teriminden ilk defa bahseden Emile Durkheim’ın çalışmalarıyla başlamıştır. Bir başka tanıma göre anomi, faydacılık ve faydacı davranışların olumsuz hali olarak patolojik bir biçimde nitelendirilmekte ve anomi durumunun toplumda yaygınlaşması ile bireylerin faydacı yönleri ağır basmakta ve Anomi ile faydacılığı merkeze alan toplumlarda sosyal faydacılık norm haline dönüşmektedir (Erkal vd., 1997: 39). Bu da toplumlarda bencil ve narsist bireylerin yetişmesine etken olabilir.

Anominin meydana gelmesinde birçok neden olmakla birlikte toplumda ve bireylerin uydukları geleneksel ahlak kurallarında zayıflamanın olması, ekonomik olanaksızlıklar sebebiyle meydana gelen çöküntü ve bunalım halleri anominin başlıca sebepleri arasındadır (Ulaş, 2002: 70). Durkheim’a göre anomi, toplumlarda sosyal norm ve düzenlemelerin bir çöküşü veya yokluğu olduğunda durumlarda ortaya çıkar. Buna ek olarak hızlı sosyal değişim, ekonomik istikrarsızlık veya kültürel değişimler de anominin görülmesinde etken olabilir. Anomi, bir toplumdaki bireyler arasında yabancılaşma, kafa karışıklığı, amaç veya yön eksikliği duygusuna yol açabilir. Diğer yandan anomi, bireyler ve toplumlar üzerinde birçok olumsuz sonuçlar doğurabilir. İnsanlar arasında artan suç oranlarına, sapkın davranışlara ve sosyal çözülmeye neden olabilir. Bunlara ek olarak Durkheim, bireyler sosyal uyum ve ahlaki rehberliğin yokluğunda kendilerini bağlantısız ve umutsuz hissettiklerinden, aşırı düzeydeki anominin daha yüksek intihar oranlarına neden olabileceğini de savunmaktadır (Cohen, 1993; Aaby vd., 2020; Chen vd., 2023; Rahimi Zarchi vd., 2023).

“Anomi” teriminin çağdaş söylemde yaygın olarak kullanılmadığını belirtmekte fayda vardır. Ancak anomi kavramı ve bunun toplum üzerindeki etkileri sosyolojik ve kriminolojik araştırmalarla ilgili olmaya devam etmektedir. Anomi kelimesi normsuzluk ve kuralsızlık olarak nitelendirilmekle birlikte bireylerin oluşturdukları toplumların ani geçişlerle sarsılmaları durumunda ki göçler, savaşlar, ekonomik krizler gibi durumlarda bireylerin tutkuları önlenemez ve ihtiyaçlar tam olarak karşılanamaz. Normlar toplum içerisinde etkisiz hale gelerek toplumda kuralsızlaşmaya görülür (Swingewood ve Akınhay, 1998: 145; Ekmekci, 2004: 27). Sonuç olarak anomi durumu ile toplumdaki bireyleri yönetecek birçok kuvvetli güçlere ihtiyaç duyularak ruhsal durumu güçlendirecek çabalar yapılmalıdır (Ekmekci, 2004: 27; Schломann vd., 2020; Wang ve Hu, 2023).

İçe Dönüklük: İçe dönüklük, bir kişinin dış dünyaya kıyasla iç dünyasına daha fazla yönelim gösterdiği ve sosyal etkileşimlerden kaçınma veya kendin, sınırlama eğilimi olduğu kişilik özelliğidir. İçe dönük insanlar, genellikle daha fazla zamanlarını yalnız başlarına geçirmekten, düşünmekten, iç dünyalarını

keşfetmekten ve içsel deneyimlere odaklanmaktan hoşlanırlar (Gray, 1970; Aron ve Aron, 1997; Belojevic vd., 2001).

İçe dönük insanlar genellikle daha sessiz, çekingen ve düşünceli olabilirler. Bu kişiler enerjilerini sosyal etkileşimlerine yönelik harcarlar ve sosyal ortamlarda kendilerini rahat hissetmeyebilirler. Diğer insanlarla derin bağlantılar kurabilirler, ancak genellikle daha küçük bir sosyal çevre tercih ederler. İçe dönük insanlar genellikle düşünce ve duygularını açıklamakta daha zorlanırlar ve içsel dünyalarını paylaşmak için daha fazla zaman ve alana ihtiyaç duyarlar (Hills ve Argyle, 2001; Sleesman vd., 2022; Herbert vd., 2023). İçe dönüklük, ünlü psikolog Carl Jung tarafından öne sürülen kişilik teorilerinde önemli bir bileşen olarak görülür. Jung'a göre, insanlar iki temel zıt kutuplu yönelime sahiptir: içe dönüklük (introversion) ve dışa dönüklük (extraversion). Her insan her iki özelliğe de sahip olsa da, genellikle biri diğerinden daha baskın olabilir (Walker, 2020: 162; Abdumuhammadovna, 2022; Anggraini ve Subandiyah, 2022: 17-18; Johannßen vd., 2022; Merdan vd. 2022). İçe dönüklük, kişilik özelliklerinin bir boyutudur ve birçok insanın doğal eğilimleri arasında yer alır. Ancak her birey farklıdır ve kişiliklerinin oluşumu ve değişimi üzerinde diğer çevresel faktörler de etkilidir. İçe dönüklük, bir kişinin doğası gereği daha içe dönük olması anlamına gelir, ancak bu kişiler de sosyal yeteneklere sahip olabilir ve dış dünya ile etkileşim kurabilirler (Norma, 2020; Rohmah ve Rona, 2020; Anggraini ve Subandiyah, 2022; Petric, 2022).

Özgüven: Özgüven, bireylerin kendi yeteneklerine, değer yargılarına ve başarı potansiyellerine duydukları inanç ve olumlu değerlendirmelerdir. Özgüven, kişinin kendisine güven duyması, kendine olan inancı ve kendi değerini takdir etmesi anlamına gelir (Kugle vd., 1983; Feltz, 2007; Kaya ve Tastan, 2020; Gottlieb vd., 2022). Diğer bir ifadeyle özgüven, bireyin kendisine yönelik öznel değerlendirme yapması, bireysel özelliklerine ait niteliklerini yorumlaması sonucunda karşılaştığı olumlu ya da olumsuz özelliklerinin bütünü olarak da bireyin farkındalığı şeklinde ifade edilebilir (Kugle vd., 1983; Okyay, 2012: 2). Bandura (1986)'ya göre özgüven, bireylerin kendilerini değerli hissetmeleri olarak da nitelendirilmektedir.

Sağlıklı bir özgüven, bireyin kendini kabul etmesi, kendi sınırlarını ve güçlü yönlerini tanıması ve olumsuz düşünceleriyle başa çıkabilmesi anlamına gelir (Hidayat vd., 2023; Zhou vd., 2023). Özgüven, kişinin hayatta karşılaştığı zorluklarla başa çıkmasını, hedeflerine ulaşmasını ve olumlu ilişkiler kurmasını kolaylaştırmakla birlikte özgüven algısı; kişilik, deneyimler, eğitim, başarılar ve sosyal etkileşimler gibi birçok faktörden etkilenebilir (Su vd., 2022; Zhou vd., 2023; Merdan, 2018). Olumlu bir çevrede büyümek, destekleyici aile veya arkadaşlara sahip olmak, başarılar elde etmek ve bireyin yeteneklerini geliştirmesi gibi durumlar, özgüvenin gelişimini destekleyebilir. Bu çerçevede Kaya ve Tastan (2020: 2) özgüveni, bireyin kendisine güvenmesi ve kendi gücünün farkında olarak bu güçten beslenmesi olarak ifade etmektedir.

Özgüveni geliştirmek için bireyin kendini tanıması, güçlü yönlerini ve başarılarını keşfetmesi, hedefler belirlemesi ve bunları başarmak için adımlar atması önemlidir. Aynı zamanda olumsuz düşüncelerle mücadele etmek, olumlu bir iç konuşma geliştirmek, benliği sevmek ve bireyin kendisine iyi bakması da özgüveni artırıcı etkileri olan davranışlardır (Adalikuwu, 2012: 45; Gomes vd., 2017). Sonuç olarak, özgüven, bir bireyin kendine olan inancını ve değerlendirmesini ifade etmektedir. Sağlıklı bir özgüven, bireyin kendini kabul etmesini, kendi değerini takdir etmesini, kendi yeteneklerine güvenmesini ve başarı potansiyelini açığa çıkarmasını sağlar (Smith ve Roehrs, 2009; Yao vd., 2022).

Özgüven, deneyimler, başarılar ve kişilik faktörleri gibi birçok etkene bağlı olarak gelişebilir veya azalabilir. Özgüvenin düşük olması durumunda ise birey kendine olan inancını kaybedebilir, başarılarına şüpheyle yaklaşabilir, risk almaktan kaçınabilir ve sosyal ilişkilerde zorluklar yaşayabilir. Düşük özgüven genellikle olumsuz deneyimler, eleştirici bir çevre, başarısızlık yaşamalar veya kendi kendine olumsuz düşünceler gibi faktörlerden etkilenebilir. İletişim isteksizliği, insanların özgüven kaybına neden olur ve bu da hayatın birçok alanında olumsuz etkiler oluşturabilir. Birçok insan, kendilerine duydukları güvensizlik nedeniyle iletişimde zorlanır. Bireylerin korkuları ve endişeleri, onları konuşmaktan vazgeçmeye veya kaçınmaya yönlendirebilir (Hanton vd., 2004; Hamzah vd., 2020; Moneva ve Tribunalo, 2020). Özgüven eksikliği sonucunda iletişim isteksizliği yaşayan bireyler suskun kalarak fikirlerini ve projelerini açıklayamazlar. Bu durumda kaybeden yalnızca bu kişiler olmayıp aynı zamanda toplumlar hatta ülkelerdir.

İletişim Kaygısı: Bireyin iletişim kurarken duyduğu endişe, stres veya rahatsızlık hissi olan iletişim kaygısı insanlar arasındaki etkileşimleri olumsuz etkileyen ve toplumlarda yaygın görülen bir durumdur. İletişim kaygısı, bireyin sözlü veya yazılı iletişimde başarısız olacağı, olumsuz tepkiler alacağı veya toplum içinde olumsuz değerlendirileceği korkularına dayanabilir (McCroskey, 1976; 1977). İletişim kaygısı genellikle çeşitli faktörlerden kaynaklanır. Bunlar arasında düşük özgüven, sosyal fobi, olumsuz deneyimler, sosyal becerilerin yetersiz hissedilmesi, korku veya endişe bozukluğu gibi psikolojik faktörler bulunabilir. Buna ek olarak, ana dili yeterince iyi kullanamamak, yeni bir dilde iletişim kurmak, toplum içinde dikkat çekmek veya eleştirilme korkusu gibi durumlar da iletişim kaygısını tetikleyebilir (McCroskey, 2015; Çakmak, 2018).

İletişim kaygısı yaşayan bireyler, iletişim kurma durumlarında belirli belirtiler gösterebilir. Bunlar arasında terleme, kalp çarpıntısı, titreme, solunum sıkışması, konuşma engelleri, kafa karışıklığı, kelime dağarcığındaki boşalmalar, düşüncelerin karışması veya bozulması gibi fiziksel ve zihinsel belirtiler yer alabilir (Patterson ve Ritts, 1997; Dewaele vd., 2008; Brauer vd., 2023). Bu belirtiler, kişinin iletişim sürecinde zorluklar yaşamasına ve rahatsızlık hissetmesine neden olabilir.

İletişim kaygısıyla başa çıkmak için bazı stratejiler vardır. Bu stratejilerin başında farkındalık gelir. Bu bireylerin öncelikle iletişim kaygısını tanıması ve belirtileri fark etmeye çalışmaları önemlidir. Bunu yapmak, kaygıyla başa çıkmak için ilk adım olarak görülür. İkinci aşama hazırlık aşamasıdır. Bireyin iletişim durumlarına hazırlıklı olması gerekmektedir. Bireyin konuşacağı konu hakkında bilgi sahibi olması, önemli noktaları not alması ve pratik yapması iletişim kaygısını azaltacaktır. Hazırlık, bireyin kendine güvenini de artırır. İletişim kaygısını azaltmada bir diğer safha da olumlu düşünme gücünün kullanılmasıdır. Olumsuz düşünceleri pozitif düşüncelerle değiştirmek önemlidir. Bireyin kendisine destekleyici ve motive edici söylemler geliştirmesi gerekmektedir. “Ben bu işi başarabilirim”, “Konuşmamı rahatlıkla yapabilirim” gibi olumlu ifadeler kullanılması bireylerin işini kolaylaştıracaktır. Son olarak vücudumuzda yapabileceğimiz bazı davranışlar da iletişim kaygısının azalmasına neden olabilir. Nefes ve gevşeme egzersizleri gibi hareketler bu duruma örnektir. Derin nefes almak ve gevşeme egzersizleri yapmak, stresi azaltabilir ve bireylerin sakinleşmelerine yardımcı olabilir (Zakahi ve Duran, 1982; Zhao vd., 2021; Fakka vd., 2022; Arquero Montaño vd., 2023).

Suskunluk: Suskunluk, Türkçede sessizlik veya konuşmama hali olarak kullanılmaktadır. Suskunluk kelimesi, bir kişinin konuşmama veya sessiz kalma tercihini ifade etmekle birlikte suskunluk Türk Dil Kurumuna göre “çok az konuşan, sessiz, sakin olan, sükûti” olarak kullanılır (TDK, 2023). Yıldırım (2012: 112)’a göre suskunluk, bir diyalogda hem psikolojik danışmanın hem de danışanın sözel iletişiminin kesilmesidir.

Suskunluk farklı nedenlerden kaynaklanabilir, bazen insanlar düşüncelerini veya duygularını ifade etmek istemeyebilir veya iletişimde bulunmaktan kaçınabilirler. Suskunluk, iletişimde anlaşmazlık veya rahatsızlık belirtisi olabilir. İnsanlar, duygusal olarak zorlandıklarında, kızgın veya hayal kırıklığına uğramış olduklarında veya konuşmak yerine düşünmeyi tercih ettiklerinde sessiz kalabilirler (Kacperck, 1997; Hassall vd., 2005; Degerman, 2023). Suskunluğun bazen başkalarını rahatsız ettiği veya iletişim kopukluğuna neden olduğu durumlar da olabilir. Suskunluk, aynı zamanda düşünmek, içe dönmek veya huzur bulmak için bilinçli bir tercih olabilir. Kimi insanlar sessizlikten enerji alır ve kendi iç dünyalarına dalarak kendilerini daha iyi hissedebilirler (Khan, 1963: 300; Lane vd., 2002; Birbaumer, 2006; Merdan ve Erdem, 2022; Darmon ve Mort, 2023; Mason, 2023).

Suskunluğu kuram olarak ele alan ve Noelle Neumann tarafından ortaya atılan Suskunluk Sarmalı Kuramına göre toplumu oluşturan bireyler tartışmalı bir konuda veya anlaşmazlık durumlarında fikirlerini açıklamadan önce toplumda genel olan kanaatleri tespit etmeye çalışırlar. Bu tespitle bireylerin fikirleri toplumun genel fikriyle uyuyorsa bireyler fikirlerini açıklama eğiliminde olurken kendi fikirlerinin az kişi tarafından desteklenmesi veya hiç desteklenmeyeceğini görmeleri durumunda dışlanma korkusu yaşadıkları için fikirlerini beyan etmeyerek suskunlaşma yoluna giderler (Keyha, 2018; Yeşiloğlu Güler, 2022; Shukla vd., 2023).

Suskunluğun etkili bir iletişim stratejisi olabileceği durumlar da vardır. Bu kapsamda suskunluğun her zaman olumsuz bir anlamı yoktur. Özellikle grup tartışmalarında veya topluluk içindeki iletişimde suskun kalmak, başkalarının fikirlerine saygı duymak, dinlemek ve empati yapmak için fırsat oluşturabilir. Diğer yandan suskunluk, bazen bir kişinin kendini ifade etmek veya iletişim kurmak yerine dinlemeyi tercih ettiği durumlarda ortaya çıkabilir. Sonuç olarak, suskunluk kişiden kişiye ve durumdan duruma değişen bir davranıştır. İnsanlar farklı nedenlerle suskun kalabilir ve bunun çeşitli anlamları olabilir. İletişimde suskunluğun nedenini anlamak, karşılıklı anlayışı teşvik etmek ve her şeyden önemlisi iyi niyetli, anlayışlı ve saygılı olmak önemlidir.

Yabancılaşma: Yabancılaşma, bir kişinin veya bir grup insanın kendini toplumdan, çevresinden, diğer insanlardan veya kendi iç dünyasından kopmuş, yalıtılmış hissetmesi durumudur (Gülmez ve Özdemir, 2023: 428). Yabancılaşma, bireyin kendini başkalarından ve çevresinden uzaklaşmış hissettiği bir dizi durumu içerebilir. Bunlar arasında yalnızlık, anlam kaybı, değersizlik hissi, iletişim eksikliği, anlaşılama, toplumsal normlara uymama gibi unsurlar yer alabilir. Bu terim, genellikle sosyal, kültürel veya psikolojik anlamda ilişkilerin bozulduğu durumları tanımlamak için kullanılır (Seeman, 1975: 91; Younger, 1995: 54; Bousquet, 2023: 135-136).

Yabancılaşmanın nedenleri çok çeşitli olabilir. Modern toplumun karmaşıklığı, bireylerin sosyal ilişkilerini zayıflatabilir ve yabancılaşmaya yol açabilir. Teknolojik gelişmeler, sanal iletişim araçları ve dijital platformlar da insanları gerçek dünyadan uzaklaştırabilir ve yabancılaşmaya katkıda bulunabilir (de la Cruz vd., 2022; Lobato vd., 2023). Yabancılaşmanın sonuçları kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Bazı insanlar yabancılaşma hissiyle başa çıkmak için farklı stratejiler geliştirebilirken, bazıları bu durumdan olumsuz etkilenebilir ve ruh sağlığı sorunlarıyla mücadele edebilir. Yabancılaşma, insanların memnuniyetsizlik, depresyon, kaygı, öfke veya duygusal bozukluklar gibi sorunlarla karşılaşmalarına neden olabilir (Lin vd., 2023; Reinsberg vd., 2023: 24).

Yabancılaşmayla başa çıkmak için destek aramak önemlidir. Profesyonel yardım, terapi, destek grupları veya sosyal bağlantıların güçlendirilmesi gibi çeşitli stratejilerle yabancılaşma duygusunu azaltmak mümkün olabilir. Ayrıca, bireyin kendine zaman ayırması, kişisel ilgi alanlarına yönelmeleri, sosyal etkinliklere katılmaları ve sağlıklı iletişim kurmaya çalışmaları da yabancılaşmayı hafifletebilir.

3. Yöntem

Bilimsel araştırmalarda bir araştırma problemi belirlenmesiyle birlikte sistematik olarak bir araştırma modeli oluşturulmalı ve araştırma modeli çerçevesinde hipotezler geliştirilmelidir (Tutar ve Erdem, 2020: 71). Araştırma kapsamında genel tarama modeli rehberliğinde ilişkisel tarama yöntemi ile desenlenen nicel araştırma yöntemi uygulanmıştır.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İletişim Fakültesi Lisans derecesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. İletişim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 1103 öğrenci bulunmaktadır. Bu sayı araştırma evrenini oluşturmaktadır. Evrenden örneklem seçme işleminde basit tesadüfi yöntemle 403 birey örneklem olarak seçilmiştir. Tutar ve Erdem (2020: 267)'nin evren örneklem tablosuna göre %1 hata payıyla örneklem evreni temsil ettiği belirlenmiştir.

3.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada 2 alt boyuttan (Yaklaşma-Kaçınma ve Ödüllendirme) ve 20 ifadeden oluşan, Burgoon (1976) tarafından geliştirilen "İletişim İsteksizliği Ölçeği" uygulanmıştır. Ölçeğin orijinal hali olan İngilizce formu, Türkçeye çevrilmiş ve alanında uzman olan İngilizce dil bilimci akademisyenler tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Başka bir İngilizce dil uzmanı akademisyen tarafından tekrar Türkçeye çevrilen ölçek formu dikkate alınarak geri çeviri sonrasında elde edilen Türkçe ölçek formunun İngilizce forma yakın olduğu belirlenmiştir. Daha sonra elde edilen ölçeğin Türkçe formu alanında uzman doktora mezunu 6 akademisyene gönderilerek uygunluğu noktasında uzman görüşü alınmıştır. Daha sonra araştırma ölçek formuna son hali verilmiştir.

İletişim İsteksizliği Ölçeğinde katılımcıların görüşlerine yönelik anket ifadelerinde kesinlikle katılmıyorum ifadesi 1 rakamıyla, katılmıyorum ifadesi 2 rakamıyla, kararsızım ifadesi 3 rakamıyla, katılıyorum ifadesi 4 rakamıyla ve kesinlikle katılıyorum ifadesi de 5 rakamıyla işaretlemeleri katılımcılardan istenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen verilere SPSS 25 programıyla Chronbach Alpha güvenirlik katsayı analizi, ortalama, standart sapma, Pearson Momentler çarpımı korelasyonu ve açıklayıcı faktör analizi uygulamaları yapılmış olup açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen araştırma modeline AMOS 24 analiz programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 2023/186 protokol numarası ile Etik Kurul izni alınmıştır. Diğer yandan araştırma kapsamında "Araştırma ve Yayın Etiğine" uyulmuştur. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmeleri ölçüt olarak alınmıştır. Diğer yandan araştırma kapsamında "Araştırma ve Yayın Etiğine" uyulmuştur.

Ölçeğin geçerliği için benzer ölçek geçerliliğine bakılmıştır. Benzer ölçek geçerliliği için İletişim Kaygısı Ölçeği ile araştırmada ele alınan ölçek olan İletişim İsteksizliği Ölçeği arasında etkileşime bakılmıştır. Güvenirlik çalışmasına yönelik test tekrar test ve Cronbach alfa katsayısı işlemleri uygulanmıştır.

4. Bulgular

4.1. Demografik Bulgular

Araştırmadaki katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf ve alan değişkenlerine göre demografik bilgileri, Tablo 1'te demografik bulgular gösterilmektedir.

Tablo 1: Demografik Bulgular

Cinsiyet	F (Sıklık)	% Yüzde	Alan	F (Sıklık)	% Yüzde
Kadın	194	48,1	Gazetecilik	124	30,7
Erkek	210	51,9	Radyo Televizyon Sinema	143	35,4
			Halkla İlişkiler Tanıtım	137	33,9
Toplam	404	100,00	Toplam	404	100,00
Yaş	F (Sıklık)	% Yüzde	Sınıf Düzeyi	F (Sıklık)	% Yüzde
18-20	218	53,9	1. Sınıf	114	28,3
21-24	104	25,8	2. Sınıf	89	22,0
25-30	71	17,6	3. Sınıf	81	20,0
31-35	11	2,7	4. Sınıf	120	29,7
Toplam	404	100,00	Toplam	404	100,00

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin %48,1'i kadınlardan, %51,9'u erkeklerden oluşmaktadır. Yaş değişkenine göre katılımcıların %53,9'u 18-20, %25,8'i 21-24, %17,6'sı 25-30 ve %2,7'si 31-35 yaş arası bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların alanlarına yönelik bulgulara göre %30,7'si Gazetecilik bölümünde, %35,4'ü Radyo Televizyon Sinema bölümünde ve %33,9'u ise Halkla İlişkiler Tanıtım bölümünde olduğu belirlenmiştir. Son olarak katılımcıların %28,3'ü 1. Sınıf, %22'si 2. Sınıf, %20'si 3. Sınıf ve %29,7'si ise 4. Sınıfta oldukları belirlenmiştir (Tablo 1).

4.2. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırma verilerinin geçerliliğine yönelik ilk işlem olarak açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Tablo 2: Verilerin Faktör Analizi İçin Uygunluğunun incelenmesi (n=404)

Kaiser-mayer-Olkin (KMO)		,885
Örnekleme Ölçüm Değer Yeterliliği		
	Ki-Kare değeri	9887,88
Bartlett testi	Sd	190
	p	,000

Açıklayıcı faktör analizi bulgularına göre KMO değeri .885 olarak belirlenmiştir. Bu değer araştırmanın örneklem büyüklüğünün mükemmel düzeyde olduğunu göstermektedir. Bartlett's Test Sphericity analizi sonucunda Ki-kare değeri 9887.88 bulunmuştur ($p < 0.000$). Bu değerle örneklem yeterli olarak belirlenmiş ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Buna ek olarak araştırma örnekleminin yeterli düzeyde olduğu belirlenerek verilere faktör analizi uygulanabileceği sonucuna ulaşılr.

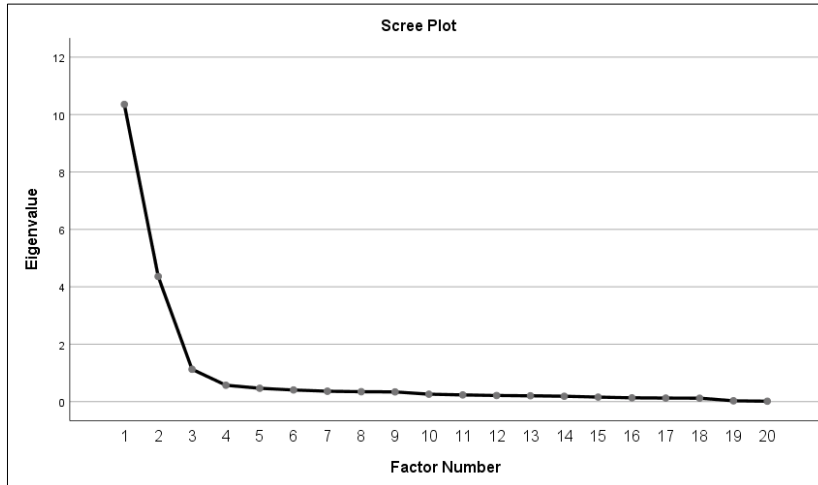
Faktör Sayısına Karar Verilmesi: Faktör sayısını belirlemeye yönelik analizde ölçek faktörlerinin açıkladıkları varyans sayıları (Tablo 2) ve çizgi grafiği (Şekil 1) aşağıda belirtilmektedir. Faktör analizinde toplam varyansın %70.726'sını açıkladığı, öz değeri 1'den yüksek olduğu iki faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Faktör 1'de toplam varyansın %36.335'i, Faktör 2'de %34.390'ı açıklanmaktadır.

Tablo 3: Faktörlerin Varyans Oranları (n=404)

Faktörler	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
Yaklaşma- Kaçınma	10,058	50,289	50,289	7,267	36,335	36,335
Ödüllendirme	4,087	20,437	70,726	6,878	34,390	70,726

Analiz sonucunda açıklanan varyans oranının (%70,726) yüksek olarak belirlenmesi, araştırma yapısının veya ölçeğin ölçülmek istenen konuyu iyi ölçme düzeyine sahip olduğunu göstermektedir (Geçkil ve Tikici, 2015).

Şekil 1: İletişim İsteksizliği Ölçeği Öz Değer Çizgi Grafiği (Screen Plot)

Şekil 1'deki grafiğe göre hızlı düşüşlerden meydana gelen kırılma noktaları faktör sayılarını ifade etmektedir (Çokluk vd., 2012; Tutar ve Erdem, 2020). Grafikte belirtildiği üzere 1 ve 2 numaralı faktörlerde hızlı bir düşüş görülmekte 3. faktörden sonra grafik çizgilerinin yatay olarak seyretmesiyle anlamlı faktör sayısının 2 olduğu belirlenmiştir. Açıklayıcı faktör analizinde önce Varimaks döndürme işlemi yapılmadan tek faktörlü ölçek modeline yönelik açıklanan varyans oranı 50.289 (%50,28) olarak belirlenmiştir. Akabinde Varimaks döndürme yöntemi uygulanmasından sonra açıklanan varyans oranı 36.335 (%36,33) olarak belirlenmiştir (Tablo 3). İletişim isteksizliği ölçeğinin faktör sayısını belirlemek için öz değeri (Eigenvalues) 1 ve üzeri faktörler dikkate alınmıştır. Ölçeğin, açıklanan varyans değerinin yüksek düzeyde olarak 70.726 değeriyle açıklandığı belirlenmiştir (Tablo 3).

İletişim isteksizliği ölçeğinin Yaklaşma-Kaçınma başlıklı ilk faktörü 10 ifadeden oluşmaktadır. Faktör yüklerinin .65 ile .88 arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin ikinci faktörü olan Ödüllendirme faktörüne yönelik faktör yükünde .70 ile .87 arasında faktör yükleri bulunan 10 ifade bulunmaktadır.

Tablo 4: Faktör Yapısı ile İfadelerin Faktör Yükleri (n=404)

Ölçek Maddeleri	Faktör I Yaklaşma- Kaçınma (YK)	Faktör II Ödüllendirme (O)
YK1	.658	.128
YK2	.816	.113
YK3	.854	.121
YK4	.888	.171
YK5	.883	.158
YK6	.875	.188
YK7	.838	.207
YK8	.761	.227
YK9	.750	.264
YK10	.726	.250
O1	.144	.827
O2	.183	.735
O3	.198	.840
O4	.209	.865
O5	.184	.873
O6	.160	.867
O7	.167	.877
O8	.224	.864
O9	.168	.838
O10	.206	.705

Chronbach Alpha Katsayısı: Bilimsel bir araştırmada likert tipi ölçek kullanılması durumunda bu ölçeğin güvenirliliğini test edebilmek amacıyla Cronbach alpha (α) katsayısı analizi yapılır. Cronbach α katsayısı yüksek bulunması, ölçek ifadelerinin homojenliğinin veya iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir (Tutar ve Erdem, 2020). İletişim İsteksizliği Ölçeğinin madde sayısı, örneklem sayısı ve alt boyutlarına ait Cronbach Alfa katsayıları Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5: İletişim İsteksizliği Ölçeği madde sayısı, örneklem sayısı Cronbach alfa katsayıları

Ölçek	Cronbach Alfa	Madde Sayısı	n
Faktör 1: Yaklaşma-Kaçınma	0.95	10	404
Faktör 2: Ödüllendirme	0.96	10	404
İletişim İsteksizliği Ölçeği	0.95	20	404

Tablo 5'te görüleceği üzere İletişim İsteksizliği Ölçeğine yönelik alfa katsayısı 0.95 olarak belirlenmiştir. İletişim İsteksizliği Ölçeğinin alt boyutlarının alpha katsayıları da; Faktör 1: 0.95 ve Faktör 2: 0.96 olarak belirlenmiştir. Likert tipi bir ölçeğe ilişkin α katsayı değerlerinin .90'a yakın olması "mükemmel" uyum ölçütü olarak kabul edilir (Özcan ve Balyer, 2013: 144; Tutar ve Erdem, 2020: 484). Buna göre İletişim İsteksizliği Ölçeğinin iç tutarlılık değerinin mükemmel (0.95), faktörlerin iç tutarlılıklarının da çok iyi olduğu söylenebilir.

Ölçeğin test-tekrar test güvenirliliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi kampüsündeki farklı fakültelerde öğrenim gören 125 katılımcı üzerinde üç hafta arayla uygulanmış, bu analiz sonucunda ölçeğin birinci ve ikinci uygulama safhalarında yüksek düzeyde, anlamlı ve pozitif ilişkinin ($r=.91$, $p<.01$) olduğu belirlenmiştir.

Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA): İletişim İsteksizliği Ölçeğinin Türkçeleştirme işleminde açılımlı faktör analizi işleminden sonra ölçek modelinin doğrulanması için doğrulamalı faktör analizi işlemi uygulanmıştır. DFA ile ölçek yapısı içerisinde birbiriyle etkileşimi belirlenen değişkenlerin toplu olarak analiz edilmesiyle kavramsal olarak anlamlı olan az sayıda yeni faktörleri keşfedebilmek için Doğrulamalı

Faktör Analizi uygulanır (Hair vd., 2012). Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda İletişim İsteksizliği' nin ifadelerine yönelik belirlenen modele yönelik hata payı ve uyum indeksleri belirlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: İletişim İsteksizliği Ölçeği Hata ve Uyum İyiliği Değerleri (n=404)

Uyum Ölçütleri	Elde Edilen Değerler
X ² /df	433.74/156=2.780**
RMSEA	0.069**
GFI	0.902**
NFI	0.957***
CFI	0.972***
TLI	0.966***
IFI	0.972***
PGFI	0.670*
AGFI	0.868*

Tablo 6'da doğrulayıcı faktör analizi bulgularına göre X² değeri 433.74 (Serbestlik derecesi-df=156) olarak belirlenmiş olup bu değeri (p<0,05) anlamlıdır. Bilimsel bir araştırmada model uyum yeterliliği olan X²/df değerinin 0-2 arasında bulunmasıyla mükemmel uyumun olduğu, bu değer 2-3 arasında olması ise iyi uyumun olduğunu göstermektedir (Kline, 2011: 307; Çokluk vd., 2012: 254; Hair vd., 2012). Araştırma bulgularına göre X²/df=2.78 değeri bulunması araştırma modelinin iyi uyum sağladığını göstermektedir (Erkorkmaz vd., 2013). Bilimsel bir araştırma modelinde RMSEA değerinin .05-.08 arasında bulunmasıyla model iyi uyumlu olarak nitelendirilir (Hair vd., 2006; MacKenzie ve Podsakoff, 2012; Kline, 2014). Tablo 6'da belirtildiği üzere RMSEA değeri .069 olarak belirlenmiştir. Bunu yanı sıra CFI=.97, TLI=.96, IFI=.96, NFI=.95 değerlerinin 1'e yakın olması iyi uyum göstergesidir (Fornell ve Larcker, 1981; Hair vd., 2006). Ölçekte AGFI=.86 ve GFI=.90 indeks değerleri bulunmuştur, AGFI ve GFI indeksleri 1'e yakın olmasıyla yine araştırma modelinin uyumlu olduğu göstergesi olarak kabul edilir (Fornell ve Larcker, 1981; Joreskog ve Sorbom, 1993; Hair vd., 2006). İletişim İsteksizliğinin doğrulayıcı faktör analizi bulguları ölçek modelinin uyumlu diğer bir ifadeyle iyi uyumlu olduğunun göstergesidir.

İletişim İsteksizliği Ölçeği faktör yüklerine yönelik path diyagramı Şekil 2'de gösterilmektedir. Şekil 2'de İletişim İsteksizliği Ölçeği alt boyutlarındaki hata varyanslarının Yaklaşma-Kaçınma boyutunda 0.63-0.87, Ödüllendirme boyutunda 0.51-0.85 olarak belirlenmiştir. Bu değerlerin kabul edilebilir olduğu söylenebilir (Özcan ve Balyer, 2013: 144). Diyagramda, standartlaştırılmış parametre değerleri tablo 7'de belirtilmektedir;

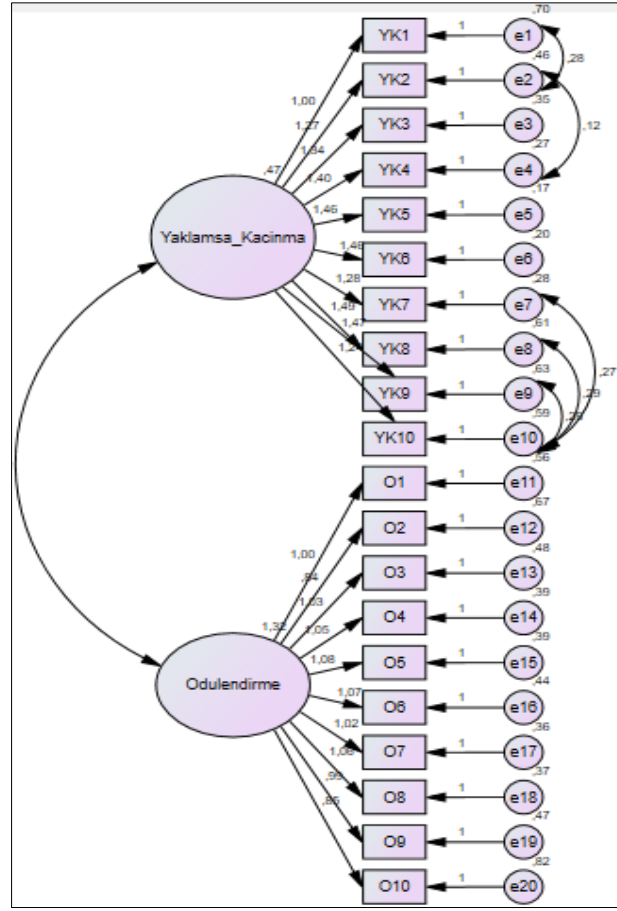
Tablo 7: İletişim İsteksizliği Ölçeği Hata ve Uyum İyiliği Değerleri (n=404)

Ölçek Kodu	Ölçek Maddeleri	Standardize Edilmiş Faktör Yükleri	t değeri
Yaklaşma-Kaçınma			
YK1	Sohbetlerde konuşmaktan korkuyorum.	.665	17.213
YK2	Utangaç olduğum için az konuşurum.	.816	19.888
YK3	Çok konuşurum çünkü utangaç değilim.	.856	15.824
YK4	Grup tartışmalarına katılmayı severim.	.902	16.343
YK5	Başkalarıyla konuşmam gerektiğinde gergin hissediyorum.	.895	16.236
YK6	Kendimi bir grup içinde ifade etme konusunda hiçbir korkum yoktur.	.895	16.238
YK7	Grup içinde kendimi ifade etmekten korkuyorum.	.866	15.597
YK8	Grup tartışmalarından kaçınırım.	.797	13.345
YK9	Bir konuşma sırasında dinlemekten çok konuşmayı tercih ederim.	.795	13.329
YK10	Yabancılarla sohbet etmeyi kolay buluyorum.	.770	13.097
Ödüllendirme			
Ö1	Arkadaşlarımın benimle iletişimlerinde dürüst olduklarını düşünmüyorum.	.838	17.564
Ö2	Arkadaşlarım ve ailem fikirlerimi ve önerilerimi dinlemiyor.	.760	22.787
Ö3	Arkadaşlarımın bana karşı dürüst olduklarını düşünüyorum.	.864	23.750
Ö4	Karar vermem gerektiğinde ailemden veya arkadaşlarımdan tavsiye istemem.	.890	24.329
Ö5	Arkadaşlarımın ve ailemin duygularımı anladıklarına inanıyorum.	.893	23.630
Ö6	Ailem ilgi alanlarımı ve faaliyetlerimi benimle tartışmaktan hoşlanmaz.	.880	23.825
Ö7	Arkadaşlarım ve ailem fikir ve önerilerimi dinler.	.890	23.261
Ö8	Arkadaşlarım benim görüş ve tavsiyemi isterler.	.894	21.729
Ö9	Diğer insanlar sadece benden bir şey istedikleri için arkadaş canlısıdırlar.	.855	17.196
Ö10	Diğer insanlarla konuşmak sadece zaman kaybıdır.	.733	17.564

Tablo 7’de görüleceği üzere İletişim İsteksizliği Ölçeği alt boyutu olan Yaklaşma-Kaçınma’ ya yönelik ölçek maddelerinin standartlaştırılmış faktör yükleri .66-.90 arasında değişmekle birlikte yine aynı ölçeğin alt boyutu olan Ödüllendirme boyutundaki ölçek maddelerin yükleri .73-.89 arasında değiştiği görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizinde ölçek modeline ilişkin gizil değişkenlerin (faktörlerin) gözlenen faktörler tarafından açıklanma seviyesine yönelik t değerlerinin 13.32 ile 24.32 arasında değişmekte olması ile tüm maddelerin anlamlı ($p<.01$) t değerinde olması ile İletişim İsteksizliği Ölçeğinin iyi uyum sağlayan uyumlu bir ölçek olduğunu göstermektedir (Albright ve Park, 2009).

Benzer Ölçek Geçerliği: Ölçeğin benzer ölçek geçerliliğini belirleyebilmek amacıyla McCroskey (2015) tarafından geliştirilen, Çakmak (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan 24 ifadeli “İletişim Kaygısı Ölçeği” kullanılmıştır. İletişim İsteksizliği Ölçeğinin, İletişim İsteksizliği Ölçeğinin alt boyutlarından yaklaşma-kaçınma ile .45, ödüllendirme ile de .36 düzeyinde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan iletişim kaygısı ile iletişim isteksizliği ölçeği alt boyutu olan yaklaşma-kaçınma arasında .56, ödüllendirme boyutu arasında da .62 düzeyinde anlamlı ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Son olarak genel iletişim isteksizliği ölçeği ile genel iletişim kaygısı ölçeği arasında .51 düzeyinde anlamlı ilişki belirlenmiştir.

Şekil 2: İletişim İsteksizliği İki Boyutlu Ölçek Modeli (n=404)

5. Sonuç

İletişim isteksizliği toplum bireylerinin tümünü olumsuz yönde etkileyen bir durum olarak düşünülmektedir. Bununla birlikte gelişen teknolojinin olumsuz etkileri olarak yalnızlaşan bireyler de zaman zaman iletişim isteksizliği hissi yaşamaktadırlar. İletişim kuramayan toplum bireylerinin ilişkileri zamanla zayıflayarak bu toplumlar zamanla ayrılmaya mahkûm olacaklardır. Bu kapsamda iletişim isteksizliği kavramının ulusal literatürde incelenmesi önemlidir. Diğer yandan iletişim isteksizliği konusu hakkında ulusal literatürde herhangi bir araştırmaya rastlanılamaması da bu araştırmanın önemli olduğunu ve literatürdeki bir boşluğu dolduracağını göstermektedir.

Araştırma kapsamında Burgoon (1976) tarafından geliştirilen İletişim İsteksizliği Ölçeği'nin psikometrik özellikleri incelenerek Türkçe literatürde önceden ele alınmayan bir iletişim ölçeği kazandırma amaçlanmıştır. Ölçeğin dilsel eşdeğerlik sonucunda İngilizce ölçek ifadeleri (20 madde) Türkçeye çevrilmiş akabinde İngilizceye çevrilmiş ve tekrar Türkçeye çevrilerek nicel araştırma yöntemiyle Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencileri (n=407) örnekleminde anket uygulaması yapılarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilere önce açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Ölçeğin asıl sahibi olan Burgoon (1976: 66) orijinal ölçeğin açıklanan varyansının %44 olduğunu ve ölçek faktör yüklerinin .34 ile .76 arasında değiştiğini ifade etmektedir. Bu araştırma kapsamında Türkçeleştirilmeye çalışılan İletişim İsteksizliği Ölçeğine yönelik açıklayıcı faktör analizi sonucunda açıklanan toplam varyansın %70 olduğu belirlenmiştir. Ölçek ifadelerinin ise faktör yükleri .65 ile .87 arasında belirlenmiştir. Bu sonuca göre İngilizce formlara ilişkin yüksek düzeyde, anlamlı ve pozitif yönde ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bu oran, ölçeğin İngilizce olan orijinal halinde olduğu ölçeğin genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca orijinal ölçeğe göre daha yüksek düzeyde güvenilirlik değerleri belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında ilgili ölçeğe doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış olup, DFA sonucunda uyum indekslerine göre ki-kare analizi serbestlik derecesinin $(433.74/156=2.780)$ 5'in altında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca RMSEA= 0.069, GFI= 0.90, NFI= 0.95, CFI= 0.97, TLI= 0.96 ve IFI=0.97 olarak belirlenmiştir. Bu bulgulara göre ölçeğin kabul edilebilir uyumlara sahip olduğu belirlenmiştir. Benzer ölçek geçerliliğini belirlemek amacıyla İletişim İsteksizliği Ölçeği ile İletişim Kaygısı Ölçeği arasındaki ilişkiye bakılmış olup alt boyutlarıyla birlikte ölçeklerin birbiriyle olumlu, anlamlı ve pozitif yönlü ilişkilerinin olduğu belirlenmiştir.

İletişim İsteksizliği Ölçeğinin güvenirlik çalışmasında Cronbach Alpha katsayısına bakılmış olup İletişim İsteksizliği Ölçeği alfa katsayısı 0.95 olarak belirlenmiştir. Alfa katsayısının 0.70 değerinden yüksek olması ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Test-tekrar test güvenirliliği uygulamasında İletişim İsteksizliği Ölçeğinin birinci ve ikinci uygulama yapılması aşamalarında pozitif, yüksek düzeyde ve anlamlı ilişki ($r=.91$, $p<0.01$) belirlenmiştir. Bu bulgular sonucunda ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir. İletişim Kaygısı Ölçeğinin standartlaştırılmış faktör yükleri ile t değerlerinin anlamlı olması ($p<0.01$) da ölçek ifadelerinin güvenilir ve geçerli olduğunu göstermektedir. Bu bulgular doğrultusunda Burgoon (1976)'un orijinal İngilizce dilinde kaleme aldığı ölçek ile bu araştırma kapsamında Türkçeleştirilen İletişim İsteksizliği Ölçeği bulguları birbirini destekleyerek örtüşmektedir.

Geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapıldığı İletişim İsteksizliği Ölçeği konusunda araştırma yapmak isteyen araştırmacıların kullanımına yönelik yapılan bu çalışmada İletişim İsteksizliği Ölçeği Türkçeleştirilmiştir. Araştırma kapsamında sınırlılıklara değinmek gerekirse; araştırma verileri sadece tek bir üniversite olan Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nden elde edilmesi, sadece tek bir fakülte olan İletişim Fakültesi'nden veriler elde edilmesi, çalışmada sadece nicel araştırma yönteminin uygulanması araştırmanın kısıtları arasında gösterilebilir.

Araştırma kapsamında teorik öneri olarak gelecekte bu çalışmanın Türkçe ölçek ifadelerini kullanarak konu hakkında farklı örneklerde ve farklı gruplarla araştırma yapılması tavsiye edilir. Ayrıca iletişim isteksizliğine yönelik nicel çalışmanın yapılmasının yanı sıra nitel araştırma yapılarak katılımcılarla derinlemesine mülakat yapılmasıyla farklı teorik bilgilerin keşfedilerek kuram oluşturulması da araştırmacılara önerilmektedir. Diğer yandan iletişim isteksizliği ölçeği farklı meslek grupları olan hemşirelere yönelik yapılarak sağlık sektörü çalışanlarının iletişim isteksizlikleri de araştırılabilir. Buna ek olarak polisler, gazetecilere, memurlara, akademisyenlere ve daha birçok farklı sektör ve meslek gruplarına yönelik araştırma yapılması teorik öneriler arasında sunulabilir.

Araştırma kapsamında pratik öneri olarak iletişim isteksizliği ölçeği devlet kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve diğer üçüncü şahıslar tarafından toplumları oluşturan bireylere uygulanarak iletişim isteksizliğinin hangi durumlardan kaynaklandığı, bu sayede isteksizliğin öncül ve ardıllarının belirlenmesi sağlanabilir. Bu yolla bireylerin kendi aralarında iletişim isteksizlikleri giderilerek daha şeffaf bir toplumun oluşturulması sağlanabilir.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Yazarların Katkıları/Authors Contributions

Çalışmanın Tasarlanması: Yazar-1 (%60), Yazar-2 (%40)

Conceiving the Study: Author-1 (%60), Author-2 (%40)

Veri Toplanması: Yazar-1 (%60), Yazar-2 (%40)

Data Collection: Author-1 (%60), Author-2 (%40)

Veri Analizi: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)

Data Analysis: Author-1 (%50), Author-2 (%50)

Makalenin Yazımı: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)

Writing Up: Author-1 (%50), Author-2 (%50)

Makale Gönderimi ve Revizyonu: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)

Submission and Revision: Author-1 (%50), Author-2 (%50)

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Aaby, A., Simonsen, C. B., Ryom, K. ve Maindal, H. T. (2020). Improving organizational health literacy responsiveness in cardiac rehabilitation using a co-design methodology: results from the heart skills study. *International journal of environmental research and public health*, 17(3), 1015.
- Abdumuhammadovna, K. S. (2022). The Impact Of Extroversion And Introversion Personality Types On Writing Skill. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(6), s.436-440.
- Adalikwu, C. (2012). *How to Build Self Confidence, Happiness and Health: Part I: Self Confidence Partii: Happiness Partiii: Health*: AuthorHouse.
- Akar, H. (2017). Kişilerarası İletişim Motivasyonları: İnsanların Çevrelerindeki Kişilerle İletişime Girme Sebepi Üzerine Bir Araştırma. *Humanities Sciences*, 12(2), 76-89.
- Akar, H. ve Akar, F. (2021). Sosyal Medyada Mahremiyet Algisi: Üniversite Öğrencileri Araştırması. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 6(1), 285-297.
- Albright, J. J. ve Park, H. M. (2009). Confirmatory factor analysis using amos, LISREL, Mplus, SAS/STAT CALIS.
- Anggraini, S. ve Subandiyah, H. (2022). Representasi Kepribadian Introvert Pada Tokoh Utama dalam Novel Introver Karya MF. Hazim (Tinjauan Psikoanalisis Carl Gustav Jung). *Jurnal Bapala*, 9(1), s.15-26.
- Aron, E. N. ve Aron, A. (1997). Sensory-processing sensitivity and its relation to introversion and emotionality. *Journal of personality and social psychology*, 73(2), 345.
- Arquero Montaña, J. L., Fernández Polvillo, C., Hassall, T. ve Joyce, J. (2023). Developing teamwork skills in accounting students: is communication apprehension a potential barrier? *Revista de Contabilidad-Spanish Accounting Review*, 26 (1), s.97-110.
- Bandura, A. (1986). Social Foundations of Theory of Behavioral Change. *Psychol. Rev*, 84(2), s.191-215.
- Bayhan, V. (1997). *Üniversite gençliğinde anomi ve yabancılaşma* (Vol. 195): TC Kültür Bakanlığı.
- Belojevic, G., Slepcevic, V. ve Jakovljevic, B. (2001). Mental performance in noise: The role of introversion. *Journal of environmental Psychology*, 21(2), s.209-213.

- Birbaumer, N. (2006). Breaking the silence: brain-computer interfaces (BCI) for communication and motor control. *Psychophysiology*, 43(6), s.517-532.
- Bousquet, C. (2023). Work and social alienation. *Philosophical Studies*, 180(1), s.133-158.
- Brauer, K., Barabadi, E., Aghaee, E., Alrabai, F., Elahi Shirvan, M., Sendatzki, R. ve Vierow, L. M. (2023). Impostor Phenomenon and L2 willingness to communicate: Testing communication anxiety and perceived L2 competence as mediators. *Frontiers in psychology*, 13, 8357.
- Burgoon, J. K. (1976). The unwillingness-to-communicate scale: Development and validation. *Communications Monographs*, 43(1), s.60-69.
- Chen, S.-P., Shang, Y., Xie, L.-J., Song, D. ve Chen, M. (2023). The true value of extrinsic motivation? The effect of intrinsic and extrinsic sports motivation on sports anomie behavior in college students. *Current Psychology*, s.1-10.
- Cohen, D. V. (1993). Creating and maintaining ethical work climates: Anomie in the workplace and implications for managing change. *Business Ethics Quarterly*, s.343-358.
- Çakmak, V. (2018). İletişim kaygısı ve sosyal medya. *Konya: Eğitim Yayınevi*.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (Vol. 2): Pegem Akademi Ankara.
- Darmon, C. ve Mort, S. (2023). Amplification, Modulation, Transformation, and Silencing of the Political Voice in Mediated Contexts: the Communication Order (s) and Disorder (s) of Political Systems. *Call for Papers*, 28.
- de la Cruz, J. G., Guija, J. A. ve Bravo, M. d. M. P. (2022). The so-called parental alienation syndrome and its derivations. *Spanish journal of legal medicine*, 48(1), s.22-29.
- Degerman, D. (2023). Experiences of Silence in Mood Disorders. *Erkenntnis*, s.1-20.
- Dewaele, J. M., Petrides, K. V. ve Furnham, A. (2008). Effects of trait emotional intelligence and sociobiographical variables on communicative anxiety and foreign language anxiety among adult multilinguals: A review and empirical investigation. *Language learning*, 58(4), 911-960.
- Ekmekci, A. (2004). *20-40 Yaşlar Arası Hayatın İşleyişinde Anomi Problemi (Adapazarı Örneği)*. Sakarya Üniversitesi (Turkey),
- Erkal, M. E., Baloğlu, B. ve Baloğlu, F. (1997). *Ansiklopedik sosyoloji sözlüğü*: Der Yayınları.
- Erkorkmaz, Ü., Etikan, İ., Demir, O., Özdamar, K. ve Sanisoğlu, S. Y. (2013). Doğrulamalı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 33(1), s.210-223.
- Fakka, B., Asrifan, A., Syahrir, L., Hermansyah, S. ve Amran, N. A. R. (2022). Correlation Between Self-Concept and Anxiety of Communicative Competence in English Foreign Language Learner. *La Ogi: English Language Journal*, 8(1), s.25-34.
- Feltz, D. L. (2007). Self-confidence and sports performance. *studies*, 33(41), s.50-66.
- Fornell, C. ve Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 18(1), s.39-50.
- Geçkil, T. ve Tikici, M. (2015). Örgütsel Demokrasi Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Amme İdaresi Dergisi*, 48(4).
- Gomes, M. C., Perazzo, M. F., Neves, É. T., Martins, C. C., Paiva, S. M. ve Granville-Garcia, A. F. (2017). Oral problems and self-confidence in preschool children. *Brazilian dental journal*, 28, s.523-530.
- Gottlieb, M., Chan, T. M., Zaver, F. ve Ellaway, R. (2022). Confidence-competence alignment and the role of self-confidence in medical education: A conceptual review. *Medical Education*, 56(1), s.37-47.

- Gray, J. A. (1970). The psychophysiological basis of introversion-extraversion. *Behaviour research and therapy*, 8(3), s.249-266.
- Gülmez, H. ve Özdemir, T. (2023). Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yabancılaşma ve Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), s.427-448.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. ve Tatham, R. (2006). *Multivariate data analysis*. Uppersaddle River. In: NJ: Pearson Prentice Hall.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C. M. ve Mena, J. A. (2012). An assessment of the use of partial least squares structural equation modeling in marketing research. *Journal of the academy of marketing science*, 40(3), s.414-433.
- Hamzah, H., Sukenti, D., Tambak, S. ve Tanjung, W. U. (2020). Overcoming self-confidence of Islamic religious education students: The influence of personal learning model. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 14(4), s.582-589.
- Hanton, S., Mellalieu, S. D. ve Hall, R. (2004). Self-confidence and anxiety interpretation: A qualitative investigation. *Psychology of sport and exercise*, 5(4), s.477-495.
- Hassall, T., Joyce, J., Bramhall, M., Robinson, I. ve Arquero, J. (2005). The sound of silence? A comparative study of the barriers to communication skills development in accounting and engineering students. *Industry and Higher Education*, 19(5), s.392-398.
- Herbert, J., Ferri, L., Hernandez, B., Zamarripa, I., Hofer, K., Fazeli, M. S., Shnitsar, I. ve Abdallah, K. (2023). Personality diversity in the workplace: A systematic literature review on introversion. *Journal of Workplace Behavioral Health*, 38(2), s.165-187.
- Hidayat, Y., Yudianta, Y., Hambali, B., Sultoni, K., Ustun, U. D. ve Singnoy, C. (2023). The effect of the combined self-talk and mental imagery program on the badminton motor skills and self-confidence of youth beginner student-athletes. *BMC psychology*, 11(1), 35.
- Hills, P. ve Argyle, M. (2001). Happiness, introversion-extraversion and happy introverts. *Personality and individual Differences*, 30(4), s.595-608.
- Johannßen, D., Biemann, C. ve Scheffer, D. (2022). *Classification of German Jungian Extraversion and Introversion Texts with Assessment of Changes during the COVID-19 Pandemic*. Paper presented at the Proceedings of the RaPID Workshop-Resources and Processing of linguistic, para-linguistic and extra-linguistic Data from people with various forms of cognitive/psychiatric/developmental impairments-within the 13th Language Resources and Evaluation Conference.
- Joreskog, K. ve Sorbom, D. (1993). *Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit*. NY: University Press of America.
- Kacperck, L. (1997). Non-verbal communication: the importance of listening. *British Journal of Nursing*, 6(5), s.275-279.
- Kaya, N. ve Tastan, N. (2020). Özgüven üzerine bir derleme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), s.297-312.
- Keyha, R. Ö. (2018). Çevrimiçi medya ve suskunluk sarmalı. *Sdü İfade*, 1(1), 42-61.
- Khan, M. M. R. (1963). Silence as communication. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 27(6), 300.
- Kline, P. (2014). *An easy guide to factor analysis*: Routledge.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3. Baskı). New York, NY: Guilford.
- Kugle, C. L., Clements, R. O. ve Powell, P. M. (1983). Level and stability of self-esteem in relation to academic behavior of second graders. *Journal of personality and social psychology*, 44(1), 201.

- Lane, R. C., Koetting, M. G. ve Bishop, J. (2002). Silence as communication in psychodynamic psychotherapy. *Clinical psychology review*, 22(7), s.1091-1104.
- Lin, S., Liu, D., Zhang, H. ve Longobardi, C. (2023). Associations of resilience and respiratory sinus arrhythmia with alienation among college students. *Journal of Affective Disorders*, 322, s.24-30.
- Lobato, R. M., García-Coll, J. ve Moyano, M. (2023). Disconnected out of passion: relationship between social alienation and obsessive passion. *Journal of interpersonal violence*, 38(1-2), NP1950-NP1969.
- MacKenzie, S. B. ve Podsakoff, P. M. (2012). Common method bias in marketing: Causes, mechanisms, and procedural remedies. *Journal of retailing*, 88(4), s.542-555.
- Mason, S. R. (2023). *The Dialectic Evolution of Analytic Thinking on Silence and Silent Communication*. California Institute of Integral Studies,
- McCroskey, J. C. (1976). The effects of communication apprehension on nonverbal behavior. *Communication Quarterly*, 24(1), s.39-44.
- McCroskey, J. C. (1977). Oral communication apprehension: A summary of recent theory and research. *Human Communication Research*, 4(1), s.78-96.
- McCroskey, J. C. (2015). *An introduction to rhetorical communication*: Routledge.
- Merdan, E. (2018). Personel güçlendirmenin performans ve verimlilik üzerindeki etkisinin incelenmesi: bankacılık sektöründe bir uygulama. *Gümüşhane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9(23).
- Merdan, E., & Erdem, A. T. (2022). The Moderating Role of Nomophobia in the Effect of Psychological Contract on Employee's Networking Ability. *Journal of Organizational Behavior Review*, 4(2), 127-141.
- Merdan, E., Erdem, A. T., & Gümüşsoy, Y. (2022). Boreout sendromunun üretkenlik karşıtı iş davranışı üzerine etkisinde sanal kaytarmanın aracılık rolü. *Business & Management Studies: An International Journal*, 10(1), 176-191.
- Moneva, J. ve Tribunalo, S. M. (2020). Students' level of self-confidence and performance tasks. *Asia Pacific Journal of Academic Research in Social Sciences*, 5(1), s.42-48.
- Norma, S. (2020). *Sikap Introvert Pada Tokoh Sawako Kuronuma Dalam Film Kimi Ni Todoke Karya Naoto Kumazawa Dengan Teori Carl Gustav Jung*. Universitas Darma Persada,
- Okyay, B. (2012). *Yönetici ve çalışanların özgüven düzeyleri ile kişisel gelişim inisiyatifi alma becerilerinin karşılaştırılması*. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.,
- Özcan, K. ve Balyer, A. (2013). Liderlik oryantasyon ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), s.136-150.
- Patterson, M. L. ve Ritts, V. (1997). Social and communicative anxiety: A review and meta-analysis. *Annals of the International Communication Association*, 20(1), s.263-303.
- Petric, D. (2022). The introvert-ambivert-extrovert spectrum. *Open Journal of Medical Psychology*, 11(3), s.103-111.
- Rahimi Zarchi, M. R., Beheshtifar, M. ve Kazemi, H. (2023). Meta-analysis of effective factors on the consequences of organizational anomie (Case study of Islamic Azad University). *International Journal of Nonlinear Analysis and Applications*, 14(1), s.1359-1370.
- Reinsberg, B., Stubbs, T. ve Bujnoch, L. (2023). Structural adjustment, alienation, and mass protest. *Social Science Research*, 109, 102777.
- Rohmah, S. R. ve Rona, H. U. (2020). The analysis of mathematical communication's ability in derivative materials observed from introvert and extrovert personality types. *Jurnal Hipotenusa*, 2(2), s.66-82.

- Schlomann, A., Seifert, A., Zank, S., Woopen, C. ve Rietz, C. (2020). Use of Information and Communication Technology (ICT) devices among the oldest-old: loneliness, anomie, and autonomy. *Innovation in Aging*, 4(2), igz050.
- Seeman, M. (1975). Alienation studies. *Annual review of sociology*, 1(1), s.91-123.
- Shukla, A., Sahasrabudhe, N. ve Moharir, S. (2023). *Opinion Dynamics: Bots and the Spiral of Silence*. Paper presented at the 2023 15th International Conference on COMmunication Systems & NETworkS (COMSNETS).
- Sleesman, D. J., Hollenbeck, J. R., Davison, R. B. ve Scott, B. A. (2022). Leader Intuition: Good or Bad for Multiteam System Performance? The Roles of Information Load and Introversion. *Group & Organization Management*, 10596011221121461.
- Smith, S. J. ve Roehrs, C. J. (2009). High-Fidelity Simulation: Factors Correlated with Nursing Student: Satisfaction: and Self-Confidence. *Nursing education perspectives*, 30(2), s.74-78.
- Su, W., Luo, D., Zhang, C. ve Zeng, S. (2022). Evaluation of online learning platforms based on probabilistic linguistic term sets with self-confidence multiple attribute group decision making method. *Expert Systems with Applications*, 208, 118153.
- Swingewood, A. ve Akinhay, O. (1998). *Sosyolojik düşünce'nin kısa tarihi: Bilim ve Sanat*.
- Tutar, H. ve Erdem, A. T. (2020). Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve-SPSS uygulamaları. *Seçkin Yayıncılık*.
- TDK, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Suskunluk Nedir?, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 16.05.2023
- Ulaş, S. E. (2002). Felsefe Sözlüğü. *Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara*.
- Walker, D. L. (2020). Extraversion–introversion. *The Wiley Encyclopedia of Personality and Individual Differences: Models and Theories*, s.159-163.
- Wang, X. ve Hu, Q. (2023). *Visual Truth and Image Manipulation: Visual Ethical Anomie and Reconstruction of Digital Photography*. Paper presented at the SHS Web of Conferences.
- Yao, J., Ziapour, A., Abbas, J., Toraji, R. ve Nejhadadgar, N. (2022). Assessing puberty-related health needs among 10–15-year-old boys: a cross-sectional study approach. *Archives de Pédiatrie*, 29(4), s.307-311.
- Yeşiloğlu Güler, B. (2022). Suskunluk Sarmali Kurami Bağlamında İnsan Doğasına Yaklaşım. *Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences*, 31(1).
- Yıldırım, T. (2012). Grupla psikolojik danışmada duyamadığımız ses: Suskunluk.
- Younger, J. B. (1995). The alienation of the sufferer. *Advances in Nursing Science*, 17(4), s.53-72.
- Zakahi, W. R. ve Duran, R. L. (1982). All the lonely people: The relationship among loneliness, communicative competence, and communication anxiety. *Communication Quarterly*, 30(3), s.203-209.
- Zhao, Y., Segalowitz, N., Voloshyn, A., Chamoux, E. ve Ryder, A. G. (2021). Language barriers to healthcare for linguistic minorities: The case of second language-specific health communication anxiety. *Health communication*, 36(3), s.334-346.
- Zhou, M., Zheng, Y.-Q., Chen, Y.-W., Cheng, B.-Y., Herrera-Viedma, E. ve Wu, J. (2023). A large-scale group consensus reaching approach considering self-confidence with two-tuple linguistic trust/distrust relationship and its application in life cycle sustainability assessment. *Information Fusion*, 94, s.181-199.